

досліджуваного явища.

Для аналізу зміни економічних явищ і процесів за певний період використовують ряди динаміки. Одержані дані дають змогу за необхідності прогнозувати характер зміни показника в майбутньому.

За сучасних умов господарювання виробники продукції чи надавачі послуг перебувають під постійним тиском конкурентів, тому повсякчас постає питання виживання та розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Березовенко С. М. Кон'юнктура світових товарних ринків / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : ВПЦ "Київський ун-т", 2008. – 271с.
2. Кучеренко В.Р., Карпов В.А. Основи економічної кон'юнктури: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
3. Переверзева А. В. Сутність ринкових досліджень та їх роль у процесі прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] / А.В. Переверзева.– Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_5/40.pdf.
4. Максименко Д.В. Фактори конкурентоспроможності підприємства/Під ред. д. е. н., проф. О.О. Непочатенко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. – Частина 2. – С.112-117.

References

1. Berezovenko S. 2008 *Koniunktura svitovykh tovarnykh rynkiv*, [*Conjuncture of world commodity markets*], Kyiv, p.271
2. Kucherenko V., Karpov V. 2004 *Osnovy ekonomichnoi koniunktury*, [*Basics of economic conditions*], Kyiv, p.224
3. Pereverzieva A. *Sutnist rynkovykh doslidzhen ta yikh rol u protsesi pryiniattia upravlinskykh rishen* [*The essence of market research and their role in management decision-making*], Available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_5/40.pdf. [02.03.2021]
4. Maksymenko D. 2014. *Faktory konkurentospromozhnosti pidpriemstva*, [*Factors of enterprise competitiveness*], Uman, p.112-11.

УДК 640.432:657.1:005.2(045)

ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Максименко Д.В., Ліба Н.С., Головачко В.М., Голубка Я.В.

MAIN ORGANIZATIONAL ASPECTS OF MANAGEMENT ACCOUNTING AT RESTAURANT ENTERPRISES

Maksymenko Diana, Liba Natalia, Holovachko Vasyl, Holubka Yaroslav

У статті розглянуто організаційні аспекти управлінського обліку на підприємствах ресторанного господарства. Проведено аналіз соціологічного опитування та виокремлено пізнавальний туризм як найперспективніший в Україні. Розкрито основні завдання організації управлінської бухгалтерії для цілей стратегічного управління. Здійснено дослідження поняття «центр відповідальності».

Ключові слова: управлінський облік, витрати, туризм, ресторанне господарство, центри відповідальності.

The article considers the organizational aspects of management accounting in restaurants. An analysis of the sociological survey was conducted and cognitive tourism was singled out as the

most promising in Ukraine. The main tasks of the organization of management accounting for the purposes of strategic management are revealed. A study of the concept of "center of responsibility".

Key words: *management accounting, expenses, tourism, restaurant business, responsibility centers.*

Сучасні умови ведення бізнесу висувають нові вимоги до інформаційного забезпечення процесу підготовки, прийняття та контролю виконання управлінських рішень, що генерується системою бухгалтерського обліку. Діяльність підприємств ресторанного господарства в умовах конкуренції зумовлює необхідність забезпечення керівників релевантною інформацією, що дозволяє приймати відповідні управлінські рішення, контролювати та регулювати роботу загалом чи за окремими структурними підрозділами.

Мета організації управлінського обліку в умовах стратегічного управління полягає в забезпеченні процесів аналізу та прийняття рішень необхідними для кожної управлінської ситуації даними. Теоретична й практична значущість питань з організації управлінського обліку на підприємствах ресторанного господарства та недостатній рівень їх дослідження щодо сучасних потреб управління вказують на актуальність розгляду цих питань.

Окремі теоретичні та методологічні питання управлінського обліку знайшли своє відображення у працях зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, зокрема: О.С. Бородкіна, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, М.А. Вахрушиної, С.Ф. Голова, К. Друрі, В.А. Дерія, В.І. Єфіменка, З.В. Задорожного, В.Б. Івашкевича, О.В. Карпенко, Л.В. Нападовської, Б. Нідлза, В.Ф. Палія, М.С. Пушкар, В.В. Сопка, Ч. Хорнгрена, Дж. Фостера, М.Г. Чумаченка, А.Д. Шеремета, А. Яругової.

Глобалізаційні процеси, що охоплюють різні напрями функціонування управлінських систем, динамічна інформатизація господарських відносин, зміни кон'юнктури ринку зумовлюють структурні перетворення щодо формування галузевих пропорцій національної економіки. Це виражається, зокрема в зростанні значущості сфери послуг в контексті соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому, що, як наслідок, обумовлює визначення нових вимог до суб'єктів ринку з боку держави та кінцевих споживачів. Трансформації у споживчих перевагах суспільства надають потужний імпульс розбудови індустрії гостинності та становленню якісно нових господарських відносин підприємств готельно-ресторанного комплексу. При цьому, управлінські та бізнес-процеси, які виступають невід'ємною складовою функціонування компаній цієї сфери, покликані створити ефективно обліково-аналітичне забезпечення для продукування поточних і стратегічних управлінських рішень в умовах дієвої системи контролю. За висновками соціологів, екскурсійно-пізнавальний туризм (відвідування екскурсантами культурно-історичних пам'яток) є одним із найперспективніших в Україні.

Більшість іноземних туристів стверджують, що наша країна відома у світі завдяки своїм унікальним традиціям та історичній спадщині (62 % респондентів). Серед переваг, які спонукають їх до відвідування України – архітектура та культурноісторичні пам'ятки (30 %), мальовнича природа (30 %), гостинність та щирість місцевого населення (10 %), національна кухня (7 %) та інше.

Ефективність управління підприємств готельно-ресторанного комплексу, як одного з перспективних напрямів розвитку національної економіки, ґрунтується на виконанні комплексу умов, серед яких: формування надійної обліково-інформаційної системи для прийняття обґрунтованих і зважених рішень, забезпечення відповідності сучасним вимогам господарювання на конкурентних засадах, методична робота щодо удосконалення облікових механізмів та здійснення аналітичних процедур у складанні й оцінці фінансової звітності тощо. Досягнення високої досконалості й прогнозованості даних управлінських процесів знаходиться у площині якісної організації цільово-орієнтованого внутрішнього аудиту, головна місія якого в сучасних умовах господарювання полягає у захисті інтересів широкого кола внутрішніх споживачів бухгалтерської, фінансової та іншої управлінської інформації та

визначенні ступеня довіри до даних, якими можна оперувати [2].

Управління підприємством ресторанного господарства вимагає повної, неупередженої та об'єктивної інформації про здійснювані господарські операції, їх характер і обсяг, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, ефективність їх використання, про фінансові результати господарської діяльності підприємства тощо. Основним джерелом такої інформації є дані саме бухгалтерського обліку, які систематизуються у звітності підприємства, яка має велике значення, оскільки використовується не тільки для прийняття управлінських рішень щодо діяльності окремого підприємства, а й для узагальнення результатів у масштабі галузей економіки та народного господарства в цілому.

Основними завданнями організації управлінської бухгалтерії для цілей стратегічного управління є:

1. Визначення разом з іншими службами підприємства на базі первинних планових документів (технічної документації, ретроспективних бухгалтерських даних, маркетингових досліджень, інформації керівництва про цілі, зміст, можливі альтернативи стратегії тощо) ієрархії показників, що відображають структуру й угруповання витрат у рамках згаданих стратегічних заходів.

2. Інтеграція показників із сфер (сегментів) діяльності, задіяними в стратегічних розрахунках, тобто визначення об'єктів калькулювання, засобів включення в собівартість різноманітних груп витрат з огляду на прийняті на підприємстві методи розрахунків для дотримання принципу порівнянності даних.

3. Накопичення управлінської інформації про витрати пов'язані з центрами відповідальності, іншими зовнішніми та внутрішніми сегментами діяльності.

4. Організація поточного обліку довгострокових заходів щодо зазначених етапів робіт (з урахуванням фактора часу), сегментів діяльності, проектів капітальних вкладень у рамках обраної стратегії.

5. Своєчасне виявлення відхилень від запланованих параметрів і наочне їх відображення в обліку з метою організації ефективного аналізу причин їх виникнення та забезпечення гнучкого управління довгостроковим розвитком підприємства [3].

Формування даних фінансового та управлінського обліку відбувається шляхом передавання інформації із: у фінансовому обліку – структурних підрозділів підприємства; в управлінському обліку – центрів відповідальності. Таким чином, організація управлінського обліку на підприємствах ресторанного господарства здійснюється виходячи із виокремлення центрів відповідальності окремо по кожному бізнес-процесу.

Проведені дослідження показали відсутність єдиного підходу щодо тлумачення суті такого поняття як «центр відповідальності». Отже, вважаємо, що центр відповідальності – це частина організації, де доцільно акумулювати бухгалтерську інформацію про її діяльність. Звіти центрів відповідальності включають лише ті статті затрат і надходжень (доходу, прибутків, виторгу), на які може вплинути менеджер центру.

Центри відповідальності виділяються з урахуванням організаційної структури підприємства та змісту бізнес-процесів. Впроваджуючи метод обліку затрат та доходів за центрами відповідальності, необхідно чітко дотримуватись загально визначених прийомів бухгалтерського обліку: сприйняття, вимірювання, оцінювання, фіксації на носіях інформації, інвентаризації, реєстрації даних за ознаками групування господарських фактів тощо. Використовуючи весь масив інформації, керівники зможуть здійснювати оперативний контроль за функціонуванням структурних підрозділів підприємства, аналізувати події, і за необхідності – удосконалити бізнес-процеси.

Впроваджуючи метод обліку затрат та доходів за центрами відповідальності, необхідно чітко дотримуватись загально визначених прийомів бухгалтерського обліку: сприйняття, вимірювання, оцінювання, фіксації на носіях інформації, інвентаризації, реєстрації даних за ознаками групування господарських фактів тощо. Використовуючи весь

масив інформації, керівники зможуть здійснювати оперативний контроль за функціонуванням структурних підрозділів підприємства, аналізувати події, і за необхідності – удосконалити бізнес-процеси [1, с. 49].

Методичне відображення обліку витрат у системі управління підприємств ресторанного господарства рекомендовано проводити за наступними господарськими процесами:

– облік витрат процесу постачання (накопичення інформації щодо витрат, пов'язаних із поставками сировини та купованих товарів, в тому числі облік логістичних витрат постачання);

– облік витрат процесу виробництва (систематизація облікових даних про витрати на виробництво продукції, облік витрат на обслуговування процесу виробництва та послуг, калькулювання фактичної собівартості кейтерингової послуги, облік логістичних витрат виробництва, прийняття рішень щодо виконання замовлення тощо);

– облік витрат процесу реалізації (формування обліково-аналітичної інформації про витрати, пов'язані з реалізацією продукції власного виробництва (послуг) та обслуговування клієнтів (замовників), в тому числі облік логістичних витрат реалізації);

– облік витрат процесу управління (формування обліково-аналітичної інформації про витрати, пов'язані з утриманням адміністративно-управлінського персоналу, з організацією, управлінням та координацією діяльності підприємства, а також облік логістичних витрат управління) [5, с. 92-93].

Отже, прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємств ресторанного господарства є головним завданням організації управлінського обліку.

Список використаної літератури

1. Грінько А. П. Організація обліку за центрами відповідальності на підприємствах ресторанного господарства / А. П. Грінько, О. О. Кваша // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. праць. – Харків: Вид-во ХДУХТ, 2008. – Вип. 2(8). – С. 129–134.
2. Колесніченко А. С. Організаційні та інформаційні зв'язки в системах управління, обліку, звітності та внутрішнього аудиту в закладах готельно-ресторанного господарства [Електронний ресурс] / А. С. Колесніченко // Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид. – 2018. – № 12. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/202.pdf. (дата звернення 02.01.2019 р.).
3. Белебеха І. О. Методичні підходи до організації підсистеми управлінського обліку на підприємствах ресторанного господарства [Електронний ресурс] / І. О. Белебеха, А. П. Грінько, О. О. Кваша // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. – Вип. 1(1). – С. 30–38. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2012_1\(1\)_7.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2012_1(1)_7.pdf).
4. Нападовська Л. В. Управлінський облік: значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин / Л. В. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 10. – С. 45–55.
5. Облік та аудит витрат підприємств ресторанного господарства: управлінський аспект : монографія / Л.М. Янчева, А.В. Янчев, Л.О. Кирильєва та ін. – Х.: Видавець Іванченко І.С., 2017. – 262 с.

References

1. Hrin'ko, A. P., and O. O. Kvasha. 2008. "Orhanizatsiya obliku za tsentramy vidpovidal'nosti na pidpryyemstvakh restorannoho hospodarstva [Organization of accounting by centers of responsibility at restaurant enterprises]." *Economic strategy and prospects for the development of trade and services* 2(8): 129–134.

2. Kolyesnichenko, A. S. 2018. "Orhanizatsiyni ta informatsiyni зв'язky v systemakh upravlinnya, obliku, zvitnosti ta vnutrishn'oho audytu v zakladakh hotel'no-restorannoho hospodarstva [Organizational and information links in management, accounting, reporting and internal audit systems in hotels and restaurants]." *Efficient economy* 12. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/202.pdf. Accessed January 2, 2019.
3. Belebekha, I. O., A. P. Hrin'ko, and O. O. Kvasha. 2012. "Metodychni pidkhody do orhanizatsiyi pidsystemy upravlins'koho obliku na pidpryyemstvakh restorannoho hospodarstva [Methodical approaches to the organization of the subsystem of management accounting at the enterprises of restaurant economy]." *Economic strategy and prospects for the development of trade and services* 1(1): 30–38. [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2012_1\(1\)_7.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/esprstp_2012_1(1)_7.pdf).
4. Napadovs'ka L. V. 2009. "Upravlins'kyi oblik: zachennya ta zastosuvannya u praktychniy diyal'nosti vitchyznyanykh pidpryyemstv v umovakh rynkovykh vidnosyn [Management accounting: significance and application in the practice of domestic enterprises in market relations]." *Accounting and auditing* 10: 45–55.
5. Yancheva, L.M., A.V. Yanchev, L.O. Kyryl'yeva and others. 2017. *Oblik ta audyt vytrat pidpryyemstv restorannoho hospodarstva: upravlins'kyi aspekt [Accounting and audit of expenses of restaurant enterprises: management aspect]*. Kharkiv: Publisher Ivanchenko I.S.

УДК 339.137.2-021.475-042.75]:339.133.3:332.1(045)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Паулик А. Я.

INTERCONNECTING BETWEEN COMPETITIVE PERFORMANCE AND COMPETITIVE PROMOTION OF THE ECONOMIC REGION

Pauluk Alla

Формування та ефективне використання конкурентних переваг є запорукою забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності економіки регіону. Регіон як учасник конкурентних відносин є найменш вивченим об'єктом, на відміну від товару, підприємств чи країни. Мета статті - визначення роль конкурентних переваг у формуванні конкурентоспроможності економіки регіону. Методологія дослідження базується на основі аналізу, синтезу та узагальнення наукової літератури. В статті обґрунтовано категорії «конкурентоспроможність економіки регіону», «конкурентні переваги економіки регіону» та визначено їх взаємозв'язок. Обґрунтовано, що конкурентні переваги економіки регіону це сукупність цінностей, властивостей та ресурсів, якими володіє певна територія, ефективне використання яких забезпечить формування високого рівня конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентні відносини, регіон, економіка регіону, конкурентоспроможність економіки регіону, конкурентні переваги економіки регіону, конкурентні перешкоди

The formation and effective use of competitive advantages is the key to ensuring the desired level of competitiveness of the region's economy. The region as a participant in competitive relations is the least studied object, in contrast to goods, enterprises or countries. Competitive advantages of the region's economy are formed, first of all, due to the resources possessed by a certain territory. Competitive advantages of the region's economy make it possible to attract highly qualified personnel, capital, and investments to the economic process, which ensures the economic growth of the region. Regions compete in various directions.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>